

Fatta historia

Första världskriget

Arbetsblad

Om avsnittet

Två ungdomar - Candela och Saghar - och programledaren Arantxa klär sig i tidsenliga kläder och provar på hur det är att leva vid tiden för första världskriget. Vi får reda på orsakerna till att kriget bröt ut, hur det gick sedan och om när det blev fred. Vi tittar även på propagandaaffischer och lär oss om ryska revolutionen och Nationernas Förbund.

Geografiska namn

Bosnien, Frankrike, Italien, Ryssland, Sarajevo, Serbien, Storbritannien, Tyskland, Ungern, USA, Österrike

Ord och begrepp

allians, centralmakterna, demokrati, ententen, imperialism, kapprustning, kolonier, nationalism, Nationernas förbund, pakt, propaganda, revolution, rösträtt, stat, stormakt, tsar, svarta veckan, Skyttegrav, västfronten, östfronten, ryska revolutionen, svält, diktatur, freden i Versailles

Faktafrågor

1. 1914 bröt första världskriget ut. Många trodde att det skulle bli ett kort krig, kanske bara några veckor långt. Men kriget varade i fyra år. Det fanns flera olika orsaker till kriget. Hur förklarar programmet de olika orsakerna? Svara med egna ord.
2. Varför tävlade stormakterna i Europa om kolonier?
3. Vilka var de två sidorna som stred mot varandra i första världskriget?
4. Vilka länder deltog i kriget?
5. Vem mördades när skotten i Sarajevo avfyrades?
6. Vad var "svarta veckan" och varför kallades den så?
7. Varför blev det en revolution i Ryssland?
8. Vad beslutas vid fredsfördraget i Versailles? Vilka konsekvenser fick freden?

Arbeta med ord och begrepp

- A. Gå igenom de centrala begreppen ovan.
- Översätt dem till ditt modersmål. Använd ordlistor för att ta reda på vad orden betyder.
  - Förklara vad de betyder på svenska.
  - Öva på de begrepp och ord som du känner dig osäker på.
  - Är det fler ord du inte kunde i programmet? Gör en ordlista med de orden också. Översätt dem på ditt modersmål och förklara dem sedan på svenska.

Arbeta med kartor

- B. Titta i en historisk atlas som visar de olika slagfälten under första världskriget. Var finns de olika slagfälten? I vilka länder? Sök även efter bilder från skyttegravarna under första världskriget. Titta sedan på en nutida karta, till exempel Google Earth. Hur ser dessa slagfält ut idag? Hur tror du att det såg ut på dessa platser under första världskriget?
- C. Titta på en karta över Europas gränser i dag och jämför med en historisk karta från tiden för första världskrigets utbrott. Vad skiljer sig åt och vad är lika?

Arbeta vidare

- D. Nationernas förbund (NF) bildades efter första världskrigets slut. NF misslyckades i sina försök att skapa långvarig fred. Det berodde bland annat på att USA inte ville vara med. Ta reda på varför USA inte ville delta och varför inte Tyskland fick vara med i NF.
- E. Varför kallas det första världskriget när det i princip bara utspelade sig i Europa? Vad tror du? Ta reda på varför och försök sammanfatta dina slutsatser.
- F. Nationalismen var en av orsakerna till första världskrigets utbrott. Men hur är det med nationalismen idag? Är den lika utbredd nu? Försök ge exempel på länder som styrs av nationalistiska partier och läs mer om deras politik. Vad innebär det att ett parti är nationalistiskt?
- G. Ta reda på mer om hur det var att leva i Sverige under tiden för första världskriget. Vilka hade rösträtt i Sverige? Hur påverkades Sverige av kriget?
- H. Sitt tillsammans med i grupper om tre elever. Utse en sekreterare som skriver ner ert gemensamma svar, gärna digitalt. Försök att kortfattat berätta om första världskrigets olika skeden och vilka händelser som ledde till att det till slut blev fred. Använd så många som möjligt av orden i listan här ovan. Jämför de olika gruppernas svar.
- I. Välj en känd person från den här tiden. Ta reda på mer om henne eller honom. Finns personen utbildad? Berätta sedan för några kamrater om personen. Förslag på personer:
- Anna Lindhagen
  - Vladimir Lenin
  - Josef Stalin
  - Gavrilo Princip

Fördjupning

- J. Några av orsakerna till första världskriget var imperialism, kapprustning, nationalism och svag demokrati. Är det någon eller några av dessa som orsakar krig eller konflikter i dag? Finns det något pågående krig eller krig som du känner till som har samma eller liknande orsaker?
- K. Propagandan var betydande under de båda världskrigen men den är minst lika vanlig idag. Har du stött på propaganda? Var då och i vilken form? Försök komma på flera olika exempel. Diskutera detta med en klasskompis.

Av Peter Gröndal, Heidi Henftling och Per Larkell tillsammans med Yasmin Wain (UR), redaktör och ansvarig pedagog Christina Friborg (UR)